

ЦЕТИЊСКИ ВЈЕСНИК

ИЗЛАЗИ СРИЈЕДОМ И ПЕТКОМ

Цијена: за Црну Гору на годину 10 круна, на по године 5 круна; ван земље 15 франка у злату

Уређује: ОДБОР

Адреса: „Цетињски Вјесник“ — Цетиње; Adresse: „Le Courrier de Cattigne“ — Cattigné (Monténégro)

За ЦРНУ ГОРУ поједини број 10 пара.
За СТРАНЕ ЗЕМЉЕ поједини број 20 пара.

БРОЈ 70

ЦЕТИЊЕ, ПЕТАК 16. АВГУСТА 1913. ГОД.

ГОДИНА VI.

Цетиње, 16. августа

Послије десетомјесечног крвавог и напорног ратовања на Балкану наступа мир. Побједоносна савезничка војска напушта бојна поља и враћа се поносно својим кућама. Демобилизација је у пуном јеку.

Братска и савезничка војска из Србије у великом тријумфу дочекана је при повратку у Биоград. Тамо су јој приредили велике свечаности. Војска, која је свој задатак свршила храбро, истрајно, јуначки и надчовјечански, обасута је цвијећем и неограниченом љубављу при повратку. Јунаци с Косова, Овчег Поља, Битоља, Једрена, Скадра и Брегалнице, који су крвавом борбом и надчовјечанским напорима ударили темеље нове сјајне будућности своје отаџбине поздрављени су по заслуги. Они ће се сад упутити у своја мјеста и развићи својим домовима, од којих су се одвојили још прије десет мјесеци. И демобилизација савезне грчке војске такође је отпочела. Наши хероји, који су заживљавали свијет својим јуначким подвизима у исполинским борбама за ослобођење своје браће од азиског освајача и у овом другом рату противу вјероломног савезника борили се рамо уз рамо на бранику опште српске ствари, такође су на повратку.

И измјена ратификованих уговора већ је извршена.

У колико се мора одати заслужно признање и дивљење свима оним јуначима, који су својим подвизима и стојичком истрајношћу показали цијелом свијету шта може патриотизам да учини, у толико више мора се одати признање онима, који издијествоваше да до мира дође и да се даље пролијевање крви обустави.

Савезне балканске државе и у томе су предњачиле, као год и за све ово вријеме крвавог ратовања. Да су њихове намјере чисте и да искрено излазе у сусрет општој жељи да се мир на Балкану поврати, доказује и брза демобилизација њихове војске, као год и испражњавање свих оних мјеста, градова и предјела које су заузеле а које им по уговору не припадају.

С Балкана нестаје црних облака и пред свијетом се указује нова његова слика. Новим изгледом Балкана нема разлога нико да је незадовољан. Он нам наговјешћује нову бољу будућност његову. Савезне краљевине изашле су из оба ова рата проширене. Србија и Црна Гора знатно су увећане. Грчка је од искреног савезништва велике користи видјела. Савезништво са Србијом и Црном Гором донијело јој је обилне и сјајне плодове. И Румунија је повећана. Увиђавност побједоносних савезних држава и вјероломној Бугарској била је од користи, јер је

они витешки поштедише и спасоше од пропасти, у коју је њени неувиђавни политичари увалише.

Резултатом овог десетомјесечног ратовања, и поред многобројних жртава, ми се као Срби можемо само поносити. Њиме смо добили и морално и материјално. Наше свагда побједничке војске и овог пута се овјенчаше вијенцима славе и побједника. Лијепо и поносно српско име, које је и иначе уживало добар глас у свијету, и овог пута је у пуном сјају заблистало. Засвједочи смо и оправдасмо овај лијепо глас; показасмо да смо народ који се не одликује само јунаштвом и херојским подвизима, него и свим оним особинама које красе један племенити и напредан народ. Не остадосмо постидни ни пред браћом, пријатељима, савезницима, нити пред претцима нашим.

Да се мир на Балкану зацари, остаје још само да се изглади спор Бугарске и Турске. Али и у томе погледу све се чини, да се до споразума дође и да се више не лије крв на Балкану.

Мир на Балкану одлакнуће и Европи. Десетомјесечни рат на Балкану није ништа мање ни љу заморио. Она је за све то вријеме била у силном страху, запетости, узбуђењу и силној дипломатској акцији. Источно питање исцрпљено је. Зато ће и она ново стање и мир на Балкану радосно поздравити, ако ишта а оно што ће моћи и сама да одахне.

Питање разграничења

Да се не би дало повода да се између Србије и Црне Горе рије и да се не би за ту сврху злоупотребљивало питања о разграничењу између Црне Горе и Србије, полузванични лист биоградске владе, „Самоуправа“, донио је уводни чланак, у коме се одлучно тврдило да највећи споразум влада између двије српске краљевине. Тај смо чланак и ми у прошлом броју нашег листа пренијели.

И од стране наше такође је проговорено онако како се само могло и очекивати. Ванредни број службеног листа, „Глас Црногорца“, донио је јуче ово саопштење:

„Прошла два побједоносна рата у којима су исписане најсјајније и најславније странице историје Српског Народа од времена Душана Силног до данас, овјенчавши лаворикама побједа и успјеха чела српских владара, њихових војсковођа и војска, небориво су утврдила још једном традиционално и толиком проливиеном крви у ранијим ратовима освештано братство оружја и јединство осјећаја Црне Горе и Србије. Вјерне својој историјској мисији и завјетној српској мисли, оне су се, 1912. и 1913., бориле раме уз раме најприје за ослобођење своје браће против азијатског освајача и затим против вјероломног савезника. Покајале су јунаштвом војводе од Плочника

Чрномен и Косово на Куманову и Витољу, Скадру и Једрену, Дечићу и Прилепу; осветиле Сливницу на крвавој Брегалници, гдје дух побједника од Велбужда поведе њихове војске слави и побједи.

Стародревна Пећ била је свједок кад су се саставиле и загрлиле братске и савезничке војске Црне Горе и Србије; равнице жупне Метихије чуле су њихов заједнички и једнодушни убојни поклич, и звона са Високих Дечана Светога Краља поздравила су радосно, послје толико вјекова, удружене српске војске. Да те изјаве братства нијесу биле платонске, доказала је заједничка акција која је непосредно шљедовала. Још бијаху свјежи заједнички и помијешани гробови Црногораца и Србијанаца око тврдога Скадра, када цвијет црногорске војске хитао, преко Косова, браћи у помоћ да на обалама мутне Брегалнице тријумфално утврди за вјечна времена непоумиљиву слугу Црне Горе и Србије.

Поред драгоцјеног добитка што се остварила врућа жеља Св. Петра Цетињског и Карађорђа, да Црна Гора и Србија саставе своје границе, побједнички ратови имали су за резултат, знатно територијално повећање српских држава које су се готово подвостручиле. Кад је мир закључен и кад се могло пријећи на дијобу кондоминиума и на техничке послове разграничавања, она иста штампа која се била узалуд зајемљивала, доказујући потребу ревизије Букурешког Мира, покушала је један још незахвалнији и немогућији подух, не би ли бацила угарак у солидну и необориву зграду црногорско-српске слоге. У тој намјери, протуриване су, и из дана у дан подгријаване, вјести о тобожњем неспоразуму Црне Горе и Србије у питању разграничавања.

Ако су ове вјести биле за кога изненађење и новост, то су оне биле за мјеродавне кругове на Цетињу и у Биограду, што најбоље свједочи колико оне нијесу имале ништа заједничко са истином. Овај производњи производ зловоних и покварених мозгова који никад нијесу мислили добра ни Црној Гори, ни Србији, ни Српству, сувише јасно је одао на чему наши противници граде своје планове. Те скромне и провидне жеље и ти шарени снови остаће неиспуњени.

Питање разграничења између Црне Горе и Србије није давало повода никаквим узнемиривањима ни сумњама, а још мање неспоразумима, за што је најбољи доказ што се није ни најмање журило са ријешењем тога питања. Повјерење које се пружало са обију страна, показало се потпуно оправдано, и разграничење ће се свршити на најпријатељскији и најбратскији начин, на потпуно задовољство Црне Горе и Србије. Нарочите комисије које су у томе циљу одређене, посвршаваће, кроз који дан, и техничке појединости дефинитивне границе.

Као што у оба рата, тако и приликом разграничења, Црна Гора показате по обичају, своју широкогрудност и доказаће колико јој лежи на срцу слога српских држава. И овога пута она ће дати стварног доказа да, као и вазда, правилно схвата опште српске интере-

се и да су они увијек давали директиву њезиној политици. Управљајући се према томе, Црна Гора поносно гледа на своју сјајну прошлост која је била вјековна борба Давида с Голијатом на мртвој стражи Српства, и ступа достојанствено сјајнију будућности која ће бити испуњена традицијом слоге српских држава и свјесношћу опште српске идеје која јој је урођена од вјекова“

Свечан повратак војске

Биоград, 11. августа

Данашњи дан испуњен је свечаношћу *Дочека побједоносне војске српске и откривање споменика бесмртном Војводи Карађорђу*, који је споменик изradio српски вајар Пашко Вучетић.

Већ јучер су дошле *маса странаца* у Биоград и цијеле ноћи су придолазиле. Јутрос рано већ су се улице напуниле народом, који је хитао војсци у сусрет. Читава варош је у зеленилу и окићена заставама. Снима улицама, којима је имала проћи војска, подигнуте су тријумфалне капије. Све јавне зграде су декорисане, а и веома много приватних.

Послије седам сати *кренула се војска* са Бањике. Већ зором потмо је много свијета на Бањину и догориште, па се сав тај свијет кренуо са војском у варош. Пред војску, којој је на челу *јахао престолонашљедник Александар* са својим штабом, изашле су изварош многе биоградске даме са чупик кочицама цвијећа и *окућиле официре и војнике*. Нарочито је пало у очи, да се у кочицу српских официра и војника *цвијећем истакла господица и ћерка* руског посланика у Биограду *Хартвига*.

Војска је ушла у варош Шумадином улицом кроз голему алијну тријумфалну капију, гдје су престолонашљедника дочекали народни, општински и друштвени представници. Њега је војска поздравила представништвом Народне Скупштине, председници општине, разне корпорације. Општина га је обдарила *мачем* са натписима, Коло Српских Сестара са нарочито спомен заставом, а њему и војени предани су многи вијенци од стране Скупштине, владе, корпорација и приватних. *Међу вијенцима има и један од стране Хрвата. Дочека војске* на улазу био је *ванредно имбозантан и срдчан* и сваки војник, сваки коњ, сваки топ био је обасут цвијећем, закићен или обдарен јавних лавор-вијенцима, а некоји и великим вијенцима. *Ове лаворике послате су за ову прилику нарочито из Далмације* у Биоград. Ино друж и цијела Шумадијска и Немањина улица биле су *дословно йосуте цвијећем* као сагом.

Војска је кренула Немањиним и Карађорђевој улицом на Калимеџдан, предвођена престолонашљедником, свуда клицање и бацање цвијећа. На Калимеџдану око закривенога споменика Карађорђу окупала се представници свију власти и корпорација и скоро цијели дипломатски кор, из стране лекарске мисаје и много одличника. Војвода *Путник* био је срдечно аксажиран при доласку а нити тако престолонашљедник коме су честитали редом сви представници стране дипломатије, који су били присутни.

Око пола једанајест дозвао се *Краљ Петар* са принчевима *Арсеном, Ђорђем и Павлом* и свијом и кад му је пришао престолонашљедник, *краљ га је загрлио, пољубио и приложио му златну медаљу за храброст и лаворову гранчицу*. Митрополит је отпочео службу и онда држао лијепо подуже слово о значењу Војда Карађорђа и откривања његова споменика баш у часу, кад се побједничка војска враћа домовама.

Пошто је споменик откривен, *краљ* је прочитао топао и срдачан говор хвалећи и славећи војску те положио на споменик сребрни вијенац, а за њим сви пријатељи. Министар просвјете *Љуба Јовановић* објаснио је подужим говором значење lika Карађорђа, а онда је министар војни *Божа-новић* снажним и ватреним ријечима истакао задовољство, да је споменик, који је *подигнут прилозима сталнога кадра цјелокупне војске*, откривен баш на данашњи дан, те споменик предао председнику општине на чување. Председник општине *Љуба Давидовић* лијежим говором је примио споменик и *уносио војску*, благодарећи јој у име народа на жртвама.

На споменик је положено *мноштво вијенаца*, међу којима имаде *вијенаца Срба изван Србије*, грађана из нових крајева, један *вијенац Хрвата* и *Словенаца*.

Послије откривања споменика вратио се краљ са пратњом у двор, акламиран цијелим путем од непријатног свијета и обасипан цвијећем. Пјешадија, која се распоредила од Калимеждана до Двора, правила је шпалир а онда чекала, док је краљ стигао у Двор, и престолонаследник јој се ставио на чело те је почела дефиловати пред двором. Један сат трајао је дефилсање, у којему је учествовала пјешадија, један пук коњице, цијела дивизијска артиљерија и митраљеско одјељење.

Послије подне била је свечана одборска сједница, а у вече баклада и осјетљење Биограда.

Србија и Бугарска

Зао удес Балканског Полуострва хтио је да се, по искључивости и уображености бугарских шовиниста, судбина Балкана одлучи не братским и паметним споразумом, него лукавством и братоубилачком борбом и да балкански народи, мјесто да буду господари своје судбине, очекују одлуку о њој из руку амбасадора, туђинаца и инвнераца.

Било је тако логично и тако потребно зближење балканских народа; било је природно и првјенствено начело савеза и погодбе са најближим и најсроднијим сусједом. Ништа лешње, ништа паметније, ништа најзад материјално корисније на свијету, него да ова два по поријеклу доста разна племена, али по крвној мјешавини, по културној способности и по вјери и језику један народ, буду чак и једна држава. И био је доста, колико јуче, за обоје, и за Србе и за Бугаре — веома близак такав историки моменат.

Послије успјешног рата са Турском требали су савезници и Србија, Бугарска, Црна Гора и Грчка да створе конфедерацију и да своје интересе изједначе на Балкану.

Али не само да није створена балканска конфедеративна држава, него је Бугарска, чим је свршила операције код Једрена, почела да истиче своје право на Мађедонију и на сваком кораку да потискује српске интересе. Сад је већ јасно да је Бугарска преко својих делегата у Лондону само зато пожурила склапањем мира, да би могла своје трупе са Чаталџе пребацитина српско-грчки фронт. На велику штету слободног, самостал-

ПОДЛИСТАК

Санаторијуми за туберкулозну дјецу

— М. Драговић —

Ушљед разних непогода и тешкоћа, у којима човек живи, а особито ушљед неуреднога живота и сиромаштине, развијају се у човјечанству различне болијести, међу којима су најопасније оне, које најшљедствено прелазе од родитеља на дјецу, а међу тима опет најопаснија је туберкулоза, или сичија, јер она тамани највиши број људи, особито у млађим годинама.

Човјечанство је употребљавало, и употребљава, много своје умне силе и енергије, да учини живот свој колико је највише могуће мање зависним од разних непогода, које руше његов организам, употребљавајући ради борбе сва средства којима је природа наградила разуму човјекову личност. У тој борби с разним непогодама и животним тешкоћама, прво мјесто заузима борба противу разних болијести, које поткопају и уништавају човјеков организам. Изучавајући природу, која нас опкољава, и склоп човјековог организма, човек сваким даном напредује у познавању истих и својим знањем, и непрестаним изучавањем, успијева одржавати побједу над оном непријатељском силом која, успеливши се у човјека, лишава га мало по мало животне снаге.

Као што више рекосмо један од нај-

ног и здравог развитка балканских народа, она је у томе већ упола и успјела.

Нијесу помогли ни договори дипломата, ни преговори влада о споразуму. Бугари су у потаји радили на своју руку да спреме погодбе за остварење себичних бугарских циљева и, најпослије, осјећајући се зар довољно обезбијеђени у смјеровима, изађу отворено с бојом на сриједу, показујући на тај начин да им никада озбиљно није било стало до споразумна рада са Србијом.

Српски и бугарски родољуби преснивали су диван сан братске узајамности између Срба и Бугара. Тај лијепо сан прекинула је халапљивост бугарска и подсјетила на страшну и сурову јаву, у којој Бугари мисле да виде за себе све, а за Србе ништа. Да се тај рачун показао као тачан, показао је овај други рат. У сваком случају не треба заборавити да отмица никад не може бити дуга вијека и да се пљачка, у коју су Бугари полазили с поуздањем на успјех, свршила на њихову голему штету. Политички рачуни тешко се могу предвидјети до крајњих им резултата, јер је често најнезнатнија ситница кадра да их сасвијем побрка и омете. Ту историку истину требали су да имају Бугари у тренутку када су насилно кидали везе са Србима. У унутрашњим пословима ове двије државе могу бити несложне и поцијепане, али кад је ријеч о спољним питањима, кад се одлучује судбина обију земаља, нарочито судбина земље у којој сваки крај, сваки камен прича о слави и величини Србиновој, онда треба да се обије државе уздигну на висину која им озбиљност прилика одређује.

За жаљење је што је шљепило бугарских шовиниста, тражећи за Бугарску искључива права на Мађедонију, довело бугарске трупе на границу Србије и Грчке и изазвало рат. Бугарска халапљивост вргла је судбину Балкана у најнезгоднијем тренутку са мирног и споразумног поља, на поље трзавица и метежа којима нико не може краја сагледати. У мјесто братске заједнице, послије братске обилне потпоре, Бугари су одговорили пуцањом из топова. То је захвалност за оне силне услуге које су Срби чинили Бугарској у овом рату.

По закону морала и правде Бугари су морали бити кажњени за тај гријех. Што се Срба тиче, они од своје стране нијесу дали повода да се борба пренесе на међусобно обрачунавање и они су од своје стране чинили све што су могли, да се то зло уштеди Балкану и да балкански народи, свјесни својих интереса, договорно и паметно, сами одлучују својој судбини. Кад Бугари нијесу хтели, кад је болест мегаломаније толико помрчила њихов дух, да не виде оно што би и политички сличници морали видјети, онда ту заиста није могао нико ништа.

Али не може због халапљивости Бугара бити споразума ни у једном много важнијем и крупнијем питању, у питању балканском. Под тим питањем разумијемо питање о политичкој судби Балканског Полуострва. То питање зависи само од удружених сила Срба и Бугара, од заједничке политике српске и бугарске државе. Та политика заједничких интереса може се водити само на основи равномјерности сила српских и бугарских на Балканском Полуострву, на равномјерном дакле и расту и удјелу, бројном и земљишном Србије и Бугарске у будућности полуострва.

јачих непријатеља човјекових, који руше његов оргнизам и одузима му живот, јест страшна болијест туберкулоза, коју наука ни до данас није тачно изучила и испитала.

Радикалнога лијека, који би могао ту болијест излјечити у коријену њеноме, наука нам још није дала, али она је открила нове путове за борбу противу ње, а ти путеви дају данас врло повољне резултате.

Ми ћемо овдје поговорити неколико ријечи о санаторијумима, који се отварају за лијечење од те болијести, а особито о санаториумима за дјецу. На велику жалост за човјечанство, ова се болијест многобројно појављује на дјечи. Који од нас није са сажаљењем гледао гобаву дјецу, којој је кичмена мождина готово угнула, те не могу исправно одити, него су толико погурена, да готово иду и на руке и на ноге. Који од нас није видио блиједо изнемогло тјелашце јаднога малага створења, које је приковано при једноме мјесту и маћи се не може у оне године, кад би морало расти и развијати се као цвијетак, не познајући још животна зла и животна страдања? Овакву дјецу најчешће можемо видјети у сиромашним породицама, влажним и мрачним станovima и у нечистоји; јер је туберкулоза у костима резултат лоших услова живота. Ко види овакве тај ће горко заплакати и пожалити оне, који без икакве личне кривице плаћају чемерни живот својим младим животима.

Судбина Балканског Полуострва и слободан развитак и напредак балканских народа у рукама је тих народа и они ни под којим околностима не смију отворити врата туђинским утицајима, да тиме даду прилику европским освајачима да загрозе слободи и самосталности балканских народа. На Балкану мора бити равнотеже сила српских, бугарских и грчких, јер свака мегаломанија и тежња за величином једне државе на штету друге, само је провала у самосталност и политичку зрелост балканских држава. То ствара јаз међу савезницима и знатно руши углед балканских држава пред Европом. За жаљење је што је Бугарска тако рано истрчала са својим сенаратистичким интересима, што изазивала је трзавице и сукобе, што је довело до рата, па ни сад не мирује.

Само би Бугари на крају крајева требали да се сјете једног историског факта: да је побјеђена Бугарска, кад је изгубила своју слободу, робовала неколико вијекова без икаквих изгледа на слободу, док је није ослободила братска рука. Они требају да сјете да ни у првом рату не би могли постићи било какве успјехе, да није српска војска помогла им у обилној мјери.

Тај историски факт треба да имају на уму бар сад послије овог другог рата и да на корист своје земље поправе своје погрешке и да не изазивају поново трзавице и заплете на Балкану. Тај деструктивни рад донијеће им само штете. Зато им је најбољи примјер Једрене.

Отварање палате мира

— Топле жеље и груба стварност —

У Хагу се на свечан начин освештава и отвара палата мира!

Звучи готово као иронија свјетске повијести, да ће отворити „палату мира“ у Хагу, а неколико дана прије тога одјекује звекот оружја цијелом Европом, а на Балкану лију крв. Ни за длаку није данас боље на свијету, него је онда било, кад се састала прва хашка конференција мира. И тада је у свијету бјеснио рат и спремали су се на нове ратове. Енглеска је свршила своју експедицију у Египту. Шпањолска је склопила мир с Америчким Удруженим Државама. Италија је остала потучена у Абисинији. Цариградске су улице још показивале трагове крви од покланих Јерменаца. У Фашиоди је пријетио рат између Енглеске и Француске; прије неколико је мјесеци пријетио рат између Енглеске и Русије ради Порт Артура. Кад је Њемачка за посјела Киаучу, држали су, да ће доћи до крваве диобе Кине. Ради Венецуеле посвадиле су се Удружене Државе с Енглеском; тада ъемачки цар шаље брзојав Кригеру, што умало није изазвало рат између Њемачке и Енглеске.

Кад се састадоше на прву конференцију у Хагу, рађала се два рата. Мало мјесеци касније букну бурски рат, а двије године касније букну грозни руско-јапански рат.

Прва је конференција изразила жељу, да државе смање војнички буџет. Али од тада нијесу нашли формуле, према којој би то извели. Рат је рат. Гдје се посваде, сваки настоји свим средствима да надјача својега противника. Зато толико и троше за наоружавање и војску.

Хашки суд мира није чак постигао ни да се рат води хумано. Да не узимамо у обзир први рат, с Турском; довољно је

За лијечење оваких јадника културне државе почеле су отварати санаторије. Ове установе поздравиле сваки онај, који има душе и човјечанскога осјећаја према страдајућима. У тим санаторијама поред апаратнога лијечења главну улогу игра климатско лијечење, те се мора пазити, да санаторијум буде намјештен на бријегу отворенога мора, а особито гдје има борове и јелове шуме, а ако такве већ нема потребно је засадити. Санаторије могу бити и у планинским предјелима, гдје је природна чистина и шума, а при том и добра вода, а да је мјесто присојно и суво. Дјеца се морају налазити на чистом ваздуху, не гледајући какво је вријеме. Разумије се, ако је рђаво вријеме, морају се налазити у отвореним павиљонима; али који се могу по потреби и затворити у вријеме непогоде. Оно дјете које има туберкулозу у костима, гледајући на то у којему дијелу костура налази се та болијест, меће се у саодговарајући апарат, који помаже да се болови ублаже, задржавајући у некретном стању болесни члан, чим се обустава трљање запаљених чланова једнога другом — помоћу истезања болеснога члана саодговорном тежином. Таквим начином механички се уклањају болови, а послије тога свјежи ваздух, добра храна и морска купана оснажују организам, ради борбе с туберкулозним бацилима. Купање јаче и одраслије дјеце врши се у отвореноме мору; а млађих и слабијих у за то приправљеним бањама; а за так-

да укажемо на држање Бугара. Они су водили рат таман онако како га воде најгори дивљаци. А ни глава их забољети неће!

Само то, па је јасно да је хашки суд до сад био немоћан и да за ово вријеме није никакву услугу човјечанству учинио. Требаће још и времена и труда, да бар у неколико своје тежње оствари. Већ питање разоружања неће никада ријешити, докле год има људи и држава.

Њемачка, Русија, Аустро-Угарска, Италија и Француска повећавају своју војску сваким даном. И ако Њемачка има најјачу војску, додаје јој још нових сила, исто чине Русија и Аустро-Угарска. Италија готово сваке године оснује по коју нову чету. Француска уводи трогодишњу војну службу те увршћује и црнце у своју војску. Швајцарска је имала народну војску; она већ данас има модерно уредну војску. Енглеска хоће да преобрази своју плаћеничку војску. Чак се и Белгија и Низоземска наоружава. Сваким даном расту војнички буџети. Данас је н. пр. у Европи свеукупни војни буџет за 300 милиона већи него прије десет година. То су четирипостотни камати капитала од округло 60 милиарда! Свијет пун оружја и војске, а у Хагу отварају „палату мира“.

Добре су жеље ту, али оне су далеко од стварности.

Трговинске прилике у Аустрији

„Нова Слободна Преса“ је објавила ову изјаву, што је аустриском министарству трговине упутило друштво трговачких путника:

„С осјећањем великог задовољства, трговински кругови у Монархији примили су вијест о закључењу мира у Букурешту, јер од овог историског момента очекују побољшање досадање деветомјесечне стагнације како у унутрашњој трговини тако у извозу на страну. Побољшање у пасиви трговинског биланса за 224 милиона круна зацјело је пријатан симптом за стање народне привреде у Монархији, али у исти мах варљив доказ, јер се околности што се тиче зараде, привређивања на свима линијама погоршавају. Опадање увоза за 136 милиона круна доказује да нас је несташица у новцу и смањена способност за потрошњу нагнала на уздржљивост, док вишак извоза у многим браншама, који износи суму од 78 милиона круна, значи невољом диктован извоз хиперпродукције под великим жртвама. Још дршћу произвођачки staleжи, да ли неће Монархија чинићи употребу права на ревизију уговора, и даље задржати те неспосне прилике, док јавно мњење брижно жели да се што прије приступи ревизији трговинских уговора са балканским државама.

Да већ одавно није министарству трговине познато, у како су јадном стању привреда и потрошња у Аустрији, рачун издатака великог друштва трговачких путника то би наново доказао. Његова знатна резервисана новчана средства нијесу више довољна да сачувају од пропасти трговачке путнике који су у ово тешко вријеме остали без зараде или су им приходи знатно смањени, а тако исто ни многобројне самосталне трговце, које је привредна депресија уништила.

Ово друштво најпонижније моли да министарство трговине заложи сав свој утицај да се, по осигурању тако преко потребног мира, одмах приступи трговинским преговорима са балканским државама“.

ве бање морска се вода угријава на сунцу.

Кад се лијечење врши апаратима, дијете, које се налази у непокретноме стању, превози се с мјеста на мјесто у апарату, те тако и ако нема могућности да се само креће наклањује му се то ублажавањем болова и у оште добрим стањем његовога организма на свјежем ваздуху. Дијете се осјећа добро и весело је као и здрава дјеца. Изузимајући безнадне и запуштене случајеве, овдје нећете видјети већ познате типове туберкулозне дјете са запаљеним од врућине очима и са печатом жестокога страдања на лицу. Овдје ће те по изгледу видјети једно нормално дијете, које добро изгледа и које се добро забавља са својима друговима у несрећи. Пошто прође једна, или једна и по година таквога непокретнога држања дјетета, дијате пуштају да мало по мало иде помоћу корсета, или апарата који подржава поражени дио; а пошто прође неколико година може одити слободно, користећи се излјеченим чланом. У санаторијумима налазе се и учитељице, те дјеца која су за школу дорасла, могу продужавати своја занимања.

У Француској су давно признали велику корист оваких уређења и један такви сенаторијум налази се и у „Berck sur mer“, у којему се у течају цијеле године лијечи 12.000 дјеце. Готово сваки француски департамент има у томе санаторију свој павиљон, и има право да пошаље извјесну количину дјеце на лијечење.

Снага српске војске

У другом балканском рату стајале су непријатељске снаге једна према другој на дугачкој линији од 600 километара. Та линија почиње код Видина на Дунаву спушта се дуж цијеле српско-бугарске границе, преко Велеса, Вардара до Солуна. Непријатељска снага подијељена је у три групе. Рат је почео без објаве.

На сјеверном крилу (прва група) стојала је на постору Ниш—Пирот—Зајечар отприлике 60.000 до 80.000 Срба (двје дивизије пјешадије, III. позив и нове формације са много тежом артиљеријом и техничким трупима) према правцу Видин—Трн—Радомир—Софија, гдје је намјештено отприлике 100.000 до 120.000 Бугара (четири дивизије са једном већом кавалеријом, тешком артиљеријом и много трећег позива).

У центруму је друга група главна снага српске војске, погпомогнута црногорским трупима на простору Скопље—Велес—Кавадар—Егри Паланка, концентрисана била у најмање седам дивизија према Бугарима, који су постројени код Ћустендила и Кочана—Штима у четири дивизије у износу од 90.000 људи.

На јужном крилу (трећа група) стојали су Грци сјеверно и западно од Солуна на линији Орфано—Нигрита—Гуменце са осам дивизија у износу од 80.000 људи према Бугарима који су постројени на линији Кавала—Струмица у четири дивизије, великој кавалерији и тешкој артиљерији у износу од 100.000 до 120.000 људи.

Што још ратног материјала постоји, то је употребљено за предстраже и стражарење у опште и не игра важну улогу у рату. Колико се до сада може констативати, Србија је и послје великих напора са Турском, поготову без одмора са лакоћом ушла у овај рат имајући војне снаге, ратног материјала и солидне ратне благајне. Њезина организација је савршена. Једна мала земља од 2.900.000 становника ставиле је послје једног великог рата са Турском на ратну ногу оваку војску:

Војска сталног кадра и резерве (први и други позив): људи 286.800, коња 50.500, волова 31.600, кола 18.650, пољских брзомет. топова Шнајдерових 248, брдских брзомет. топова Шнајдерових 36, брдских топова де Банжеовог система 20, мерзерових од 15 сантиметара и хаубицових од 12 сантиметара 28, топова тешке артиљерије, 12 с. Шнајдерових, модел 97 12, хаубиц. брзометних од 12 — Шнајдер 32, хаубицових брзометних од 12 — Шнајдер 8, митраљеза 250, пушака (од којих 200 хиљада брзометних) 240.000, сабаља 9.200;

Народна одбрана (трећи позив): људи 56.000, коња 6.100, волова 1.200, кола 800, пушака 53.000, карабина модела 84 1.500, сабаља 850;

Сем тога, по граничним стражама налазило се: људи 3.300, коња 185, волова 2.200, кола 180, пољских де Банжеових топова 180, пушака 360;

Трупе за одбрану састојале су се из: људи 10.350, коња 940, волова 1.650, кола 4.000;

Дано је оперативној војсци: људи 356.500, коња 57.700, волова 45.650, кола 23.630, топова 564, митраљеза 250, пушака 294.860, сабаља 10.050;

Најзад остало је у земљи људи 45.540, коња 960, волова 34.500, кола 19.300.

Укупно Србија има 402 хиљаде људи под оружјем, дакле скоро 14 од сто од

свога цијелокупног броја становника. Та војска била је у стању да за мјесец дана очисти Ст. Србију, Македонију и Арбанију од Турака, који су више од пет вјекова држали ове области под својом влашћу. Вриједност ове војске задивила је Европу и она се може упоредити са најбољим европским војскама.

Досадашњи успјеси у новом балканском рату показали су такође јаку снагу војске и вјештину српских официра.

О паду Бјелограчка

Борбе око директног освајања Бјелограчка, вођене су пуна три дана 7., 8. и 9. јула. И ако није било у борбама ових дана великих губитака, ипак би се криво судило, да су те борбе биле лаке. Јачину је непријатељског отпора ојачавао у велико сад до скрајности неподесан терен, који је ванредно згодан за дефанзиву, али управо поради тога тежак за офанзиву. Терен је више или мање каменит и то су наслаге неке чудне врсте. Уздижу се једне изнад других попут степеница тако, да је код напада пријекно потребно, да се узима редом једна иза друге. Насlage нијесу нигдје равне, него изламане и на стотину мјеста провирује големо камење, читаве стијене, које служе извршним заклоиштем и омогућују, једном једином воду, да се успјешно брани од једне далеко надмоћније војске. Требало је не само на једном мјесту, да се напада онакав један поједини камен и да се с мукама и тешкоћама напредује. Уз овако тешке прилике није ни чудо било, да су операције слабо напредовале — али ако и полагано, напредовање је било ипак и сигурно.

У први дан, 7. — започеле су борбе око седам сати јутром и трајале су читав дан, док их није мрак прекинуо. Учествовале су у борби више или мање тек слабије групе, а особита је била задаћа артиљерије, која је морала да поједине бугарске одреде истјера из њихових скровишта. — Други је дан била борба особито јака и жестока. Бугара је учествовало више у борби, а са српске су стране ушле у борби тимочке трупе и ванредно се показале. Борба је била жестока, и водила се тврдоглаво о сваки и најмањи дио територије. Српске су чете сјајно напредовале на читавом фронту и само их је ноћ уставила да нијесу одмах наставиле своје успјешно продирање до у саму варош. Када је прекинута борба, остао је свако тамо, гдје се случајно десио.

У 6 сати јутром трећег дана започела је борба брзометним артиљериским хитцима. Борба је трајала једва пола сата, када је јављено, да се на више мјеста у вароши виђају бијели барјаци у знак предаје. Најприје се дознало, да су бугарске чете већ дан прије увече видјеле очевидну премоћ српских трупа и оставиле варош. Остало је још неколико мањих одреда, који су у тога дана још покушали борбу узмичући непрестано натраг. — Командант није сам видео бијелих барјака све до близу седам сати. Био маглен и мутан дан па се није право ни догледом видјело у даљину, а када му јавише, да су извјешани већ бијели барјаци, није хтио да обустави борбу ради тога, што је ни Бугари још нијесу обуставили били. Борба је настављена до 8 сати и трупе су по мало напредовале према граду, у који су прва одјељења ушла у осам сати. Командант је ушао око 8 и по сати у град.

Град је пружао жалосну слику. Од становништва је остало у граду само грађанство, док су сви чиновници, а и богатији људи умукли из града. У граду је владала силна паника, јер је цио град знао за бугарска насиља у Књажевцу, па се становништво бојало освете. Сами у бугарски официри приповиједали су граду, да ће их Срби све редом поубијати. Ради тога је становништво дочекало српску војску дршћићи и са страхом гледало, како се поједини дјелови намјештају по улицама и постављају страже. — Када је ушао командант у варош, скупио се око њега цио град. Људи и жене падали су око њега на кољена и љубили му ноге и одјело, а сваки га је поједини редом упиткивао, неће ли га убити. Приповиједа командант да му се ванредно сажалило оно уплашено становништво и никако није могао да га умири. Људи нијесу могли да схвате, да их војска неће побити и да им неће пљачкати станове и дућане. Тек кад видјеше да војска апсолутно ништа не дира, него шта више свуда стражи њихово имање умирише се. Ова читава забуна у граду трајала је око 2 сата, а иза тога је већ настао редован и обичан живот у граду. Српска је војска брзо узела власт у своје руке и око подне је било у граду тако, као да никад није град оружјем узет.

Интересантно је и карактеристично, да је становништво дочекало војску рукама пуним цвијећем. Није било жене ни дје-

војке, а да се и не говори о дјеци, која су имала пуне руке цвијећа и китила њиме српске војнике, а особито официре. Војска је на улазу у град била формално обасипана цијећем. И ако је становништво било у велике уплашено, дочекало је ипак војску радосно и поздравило је кано ослободитељицу. Чудан је случај, да је ово већ трећи пута што српске војске улази у ове крајеве. Српска је војска ослободила ове крајеве и од Турака, али је то иза тога ипак пало под бугарску државу. У српско-бугарском рату год. 1885. заузела је и опет српска војска ове крајеве, али су они и опет повраћени. А сада је ето трећи пут, што српска војска улази овамо. Хоће ли и сада изаћи? Ове крајеве насељују Срби, звани Шопови, који се посве разликују од Бугара и језик и обичаји су им сасвијем српски. И сада је све јачи глас читаве српске јавности која тражи, да се цио крај, што га настањују ови Шопови — звани Шоплук — остави Србији. Чини се, да ће се на близим мировним преговорима, озбиљно повести ријеч о том.

У Бјелограчку станује и нешто Муслимана. — У општој паници што је владала код улаза трупа у град, утекло је све муслиманско становништво у џамију и у двориште око ње и овдје очекивало своју судбину. Сами су приповиједали касније, да су се чудом чудили, гледајући како војска мирно улази и никоме ништа не чини. И они су се бојали освете.

Командант је био упозорен на њих и дошао је одмах до џамије. Један старац — хоџа њихов — изишао му је на сусрет и хтио да га поздрави, али је од узбуђености могао једва да неколико ријечи проговори. На то им је командант изјавио, да су од тога часа сви поданици српскога краља и да су у свему слободни. Иза које пола сата вратили су се сви до једнога својим кућама.

У градској болници нашли су Срби шест српских сељака, који су били рањени у ранијим борбама и амо превезени и онда једнога румунскога војника, и бугарског официра и 16 војника. У болници је било далеко више војника, али су бугарски љекари и болничари свима савјетовали да који само може бјежи из болнице, јер да ће их Срби све побити. Од свега је болничкога персонала остала у болници, само једна дјевојка — болничарка, која је одмах потражила српске љекаре и затражила помоћи у болници. — Бугарски официр, што се налазио у болници, није био превијен, кад је дошао к њему српски љекар, и поздравиши се с њиме превио му и уредио рану. Када га је мало иза тога и опет љекар посетио, изразио је Бугарин своје дивљење над поступком српских чета и рекао посве отворено, да је очекивао да ће га Срби убити у болници и да је већ за тај случај уредио своје ствари.

Још један интересантан случај, и то на Бјелограчичкој пошти. Када је српска војна пошта преузела пошту, нашла је тамо сву силу пакета. Случајно је један пакет отворен — а у њем је био плијен из Књажевца, што га је један бугарски официр слао својој кући. Сада су отворени и други пакети, и свуда је нађено ствари, које су однесене и опљачкане из Књажевца. Било је то највише женско рубље и одјело, из виђених и богатјих књажевачких кућа. Одмах је наравно све заплићено и послано натраг, да се врати власницима.

У свему је код окупације Бјелограчка било што мртвих и рањених ок 40 војника и један официр лако рањен.

М. К—ћ.

Пажња привредницима

Мислим, да нема виноградара — привредника, као и потрошача чистог „домаћег“ пића, који потоње 4—5 година није искусио штетне пошљедице од немилог госта винове лозе: переноспоре и маће уз пратњу и других паразита. Страдање те најљепше биљке — лозе — јако је осјетно и морамо дио потребног за нашу потрошњу пића — поглавито ове године — да са стране по скупе паре набављамо. Борба са паразитним болестима у толико је више отежана, што немамо сталнијех депозита потребног материјала (пл. камена, сумпора и др.) и потребних справа. То се особито видјело ове године. Прошлех година, док је био пок. Петар Дреџун са својим богатим депозитом, могло се и доћи за умјерену цијену до ваљане робе, па је и жељети да фирма пок. Дреџуна и даље буде екзестирала са успјехом и лијепим гласом.

Наш виноградар слабо је за ову годину и био спреман, а и оно, те се и био спремио, слабо је могао да нађе ваљаног материјала за тај рад. Коњски — плави — камен као и сумпор, у колико сам се могао увјерити, слабо је био изабран, а о цијенама говорити не треба. Наши

депозитари, као а омањи препродавци, само су гледали личну корист да извуку, не водећи рачуна, да ли је то сељаку скупо или не. (Али и сељак, и кад се роди, јевтино ништа не продаје. Прошле године је било доста грођа, па је вино ипак скупо било. Пр. сл.) Тако нпр. овдје у Подгорици, трговци према приликама (назару) дизали су цијену плавом камену до перп. 1-70 п. за 1 кграм, а сумпору до 1 перпер, што је у даном случају претјерано. Један препродаваоц ове робе био је толико смио, да једној особи посланој од посједника — виноградару није хтио да прода сумпорнога прашка, једино из тога разлога, што особа није код њега (трговца) узела плави камен по скупу цијену, већ је узела код другог. Исти виноградар морао је замолити, тек да до сумпора дође, свог сусједа, да му на име своје од истог набави сумпор. Да ли је то трговачки и да ли смије бити?

(Ово је слично овоме: Једне зиме хоћу да купим дрва, и питам једног сељака: Колико то бреме дрва? „8 шестница“, рече он, али мене се учини скупо и разминем. Не прође много, вријеме се нагло промијени и поче вијавица. Боље велим да купим оно бреме дрва, ако не буде продано. Опет пођем к сељаку: Колико ћеш ми дати то бреме дрва, човјече? Вијурин, одговори поносно сељак; и тако морао сам баш дати вијурин за оно бреме дрва. Дакле, на жалост, према приликама су код нас уопште свему цијене. Пр. сл.)

Држим, а то је факт, да је плави камен одвише скуп по 1-70 п. од кила, а сумпор и још скупљи. Истина, слободна је трговина, али „дјерачину“ никад не би требало дозволити. Плави камен и сумпор у данашње дане дошли су виноградару напореда са хљебом; јер ако свој виноград не пошкропи, нема вина и цио му рад оде у залуд. *Кад је то тако, онда мјеродавни шреба да то узму у обзир и да мјесне власти припазе на цијене поменутих робе, да не дозвољавају безразложну цијену.* Друкчије је за ону робу (нпр. пиће), коју као „луксуз“ трошимо; али овдје, што се мора као хљеб пасушни куповати, мислим и сам трговац треба да има призрења према сељаку, да утврди скромне цијене — *јер, ако не роди сељаку, нема потрошње, нема прихода.* — — —

Напореда са плавим каменом наш привредник по скупе паре купује и други привредни материјал и справе и ту сељаку често пута подвале наши покретни комерсанти, који као голићи дођу из сусједства, богато руно острижу, па, кад се напуне, отпугују не рекавши ни с Богом! Колико их таквих знамо! Није ми овдје намјера да износим имена таквих експлоататора, којима се често пута и олакшице дају, и да их квалификујем, већ толико напоменути, да се не би предало заборава њихово поступање и згртање нашег знојем зарађеног новца!

То је могло до сад бити; од сад више неће. Зато, привредници и љубитељи наше привреде — тога јединог богатства, јер вам је искуство отворило очи, добро се промислите и оснивајте земљорадничке задруге, тај једини наш спас! Удружите се у вароши, оснујте ма и мању задругу, којој ће се с највишег мјеста бити на руци. Будите своји и управљајте својим иметком, набављајте по вољи у заједници све потребно за ваш рад. *Одјељење Народне Привреде Министарства Унутрашњих Дјела* преко својих органа биће вам на руци и пружити све потребно за ту братску заједницу.

И тако дакле, данас, кад нам свиђу дани боље и најсјајније будућности, кад морамо и диеви и ноћи радити да постигнемо пропуштено, да изађемо са нашим производима на утакмицу — да покажемо свијету: да смо и да умијемо бити радници и богати, као што смо јунаци и славни! — позивам вас на удружење, па да са ово задруга те имамо оснујемо „Савез Црногорских Земљорадничких Задруга“. Овој и оваквим установама свако ће бити на руци.

Срећан рад!

Подгорица, 10. августа

Иво М. Калужеровић,
економ зетско-брдске области.

ГОЈКОВЧЕ

Пошљедњи такит чекића и маља
С поносом гласи завршетак граду;
А у нарамцима дарове од краља
Дворани носе неимару Раду.

—
Вукашин данас достигао циљу.
Тренутак златан виши и од жеље:
Разбуктало се у земљи весеље,
Па се све купа све топи у миљу...

—
И докле пјесма „Није ове среће“
Са народном се радошћу замеће,
Да топлим хвалом краља дочекива,

—
И у ноћ тиху те и болне блажи
Прославља вила преживјеле дани
— Гојковче мало с мајком се дозива.

Р. М. Л.

Дневник

Трогодишњица. Јуче се навршило три године од како је Црна Гора проглашена за Краљевину. Проглас Краљевине био је 1910. г. приликом прославе педесетогодишњице владавине Њ. В. Краља Господара.

Отпutowали на Тополицу. Њихова Краљ. Височанства Књаз Нашљедник и Књагиња Нашљедница отпutowали су на Тополицу.

Отпutowао. Његово Краљ. Височанство Књаз Мирко отпutowао је данас у Италију, гдје се Њено Краљ. Височанство Књагиња Наталија с дјецом на бањама од дужег времена налази.

Вратили се. Г. Лазар Мијушковић и г. Лујо конте Војновић, наши делегати на финансиској конференцији у Паризу, вратили су на Цетиње.

Србија и Црна Гора. „Riječki Novi List“ има телеграме из Биограда, којима се саопштава, да се у недељу из Скопља вратио у Биоград г. бригадир сердар Јанко Вукотић, да прихвати од г. Јована Матановића инструкције, које је донио с Цетиња ради довршења преговора о разграничењу. Г. Никола Пашић, који је намјеравао да отпутује за Маријине Лазни, одложио је пут, да би се разграничење што прије довршило. Питање о разграничењу биће повољно свршено у потпуном споразуму. Споразум између владе Србије и Црне Горе у питању граница постигнут је и сад се у министарству спољних послова у Биogradу раде детаљи о пограничној линији. Црна Гора добија још Ђаковицу и Пљевље.

Биограђани бригадиру Вукотићу. Биоградски „Балкан“ саопштава, да одбор Биограђана, који спрема поклоне за црногорске војнике, који су узели учешћа у борбама противу Бугара, спрема ванредно лијеп поклон за бригадира сердара г. Јанка Вукотића, председника Министарског Савјета и министра војног.

Важан проналазак у Црној Гори. Врло важан научни проналазак у Црној Гори учинио је минхенски антрополог д-р Фалк Шуп, који се код нас бави од неког доба. Као што је познато, до сад се није показала на западу Балканског Полуострва екзистенција предисториског човјека. Чак у Грчкој, гдје разни европски и америкашки институти велике суме новца за истраживање добијају, није се могао још добити знак човјека из каменог доба. То је пошло за руком д-р Шупу, који је већ учинио у Баварској и Италији значајна научна открића по пећинама да покаже у Црној Гори екзистенцију човјека из каменог доба. Д-р Шуп је у тој сврси испитао читав низ пећина у нашој земљи, али све без успјеха, док му напoкoн не пође за руком, да своју намјеру постигне у пећини „Коронина“, десно од пута који води на Боково. Он је из пећине извадио више од 900 костију и каменог оруђа, које су правили људи, који су живјели прије 12 000 година. Д-р Шуп ће ове предмете у Минхену научно испитати, те ће их затим даровати Црној Гори. Откриће д-р Шупа није без неког политичког интереса. Као што је познато, уображавају Арбанаси, да су они потомци Илире, представника цијелог западног Балкана. Облик нађеног оруђа показује, да припадају добу, које је још старије од илирског, те тако пада тврђење, да су Арбанаси представници западног Балкана.

Наставак предавања. У средњим школама у нашој земљи наставиће се предавања у идућу сриједу 21. о. м. О томе су већ извјештене како управе школа, тако и наставници и ученици.

Непрестана киша. Овогодишње лјето истакло се пред осталијема скоро непрестаном — кишом. Мало је који дан овога лјета прошао, да облаци нијесу прекрили небо и макар мало кишило. Те кише су узрок те су на многим мјестима и по други пут морали сјити кукуруз и друге усјеве, који су од велике влаге и студени у земљи трунули мјесто да клијају. Те кише су нанијеле велике штете тежацима и пољопривредницима уопште и у сијену, једно тијем, што се покошено сијено није могло осушити, но је иструнуло на откосима или мокро и влажно задјевено у стоговима, — или што је по откосима у сијено на сушењу изненада придошла вода, собом однијела сијено и сасвим га уништила или га напунила муља и камења и снџела у баре и поточине, те се не може ни у ђубре употребити, ако се и може дохватити. Но још је већа штета у житу, које је добро родило и одавно сазрело, али ружно вријеме не даде, да се пожње и уреди но зрно из класја испада и по мокрој и влажној земљи труне, — или се сазрела житна сламка повија и преврћа под тежином сазрела плода, те и стабло и клас падају на земљу. Многи су уграбили за лијепа дана и пожњели жито,

али га је на сушењу ухватила киша, те су људи иза тога на сунцу морали превртати свежње и снопове, да се прије осуше. Други су грабили испред кише још неосушено жито у сноповима и онако јако га задјевали у снопове и у стогове, те се у снопу и стогу од влаге загријало, запарило и проклијало. То исто је било и с онијем пожњевеним житом, које је мокро задјевено, па сада избија из стогова дим и пуши се као из расадника. О купусу се са свију страна туже тежаци како на њега пада мађа, како црни и труне још у земљи; а туже се, да и лук труне. Тако је готово на све стране, и у другим земљама. За пошљедњих седам година 1911. г. у јулу је киша падала највише, али је ове године било двапут више. Сад је, уз кишу и ружно вријеме, стао да дува и вјетар, ушљед чега је и вријеме знатно застудило и настало право јесење вријеме.

Један случај. Прошле суботе, 10. ов. м., више Ријеке десио се један несрећан случај. Са Ријеке су ишла три аутомобила за Подгорицу, у размацима. Том приликом једна дјевојка из љешанске нахије водила је коња, који се од аутомобила поплашио и дјевојку по глави повриједио. Као што је у почетку ствар рђаво представљена, за овај несрећни догађај окривљен је шофер Саво Мариновић, који је био на трећем, задњем, аутомобилу, ради чега је Саво био и оптужен. Међутим сад је истрагом утврђено да до Сава никакве кривике нема и да је невин у овој ствари. Истрагом судском утврђено је да он није дјевојку аутомобилом повриједио, већ да ју је коњ оборио и повриједио и то много прије него је Саво са својим аутомобилом наишао. Коњ се био поплашио још раније кад су прва два аутомобила прошла и кад је Саво са својим аутомобилом наишао и зауставио га. Дјевојка је била рањена и оборена. Ријешењем судским Саво је ослобођен као невин и ми овај саопштавамо да задовољимо правду.

Телеграфски извјештаји

Саопштења из Грчке

Атина, 11. августа

Чим се потпуно заврши демобилизација грчке војске, краљ са краљевичом отпutowаће на запад и посјетиће берлински и лондонски двор. Вјероватно ће посјетити и Поникаре, председника Француске Републике. Послије демобилизације краљ и главни војни стан бавиће се новим војним програмом који изискује повећање Грчке. Главни војни стан биће претворен у генералштаб, који ће више зависити од краља него од министра рата. Преображење генералштаба мораће ограничити дјелокруг војне француске мисије, чија ће се мисија свести на инструкциони карактер. Ипак зато у сарадњи генералштаба и војне француске мисије неће искрснути никакве опреке. Краљ живо жели да се одмах изведе војна реорганизација и радиће лично на успјеху ствари коју захтијева народна одбрана. Преобразиће се потпуно организација војске. Број дивизија војске повећаће се на двадесет. Војни материјал биће одмах обновљен. Вјежбање резервиста уредиће се на други начин. Затим ће се проучавати и провести утврђење нових граница. Оружање ће се обновити и потроштити. Провешће се регрutowање у новим крајевима. Искористиће се одмах сваки напредак у војној науци. Послаће се многобројни официри да се усаврше у страним војним академијама. — Вјероватно је, да ће краљ у адреси коју ће у октобру прочитати у скупштини, нагласити неодговиду потребу цијеликупне реорганизације војне снаге. Краљ жели да појача и флоту новим јединицама и грађењем једног новог великог арсенала поред утврђивања обала новоосвојених крајева. Нова енглеска поморска мисија мораће одмах по свом доласку у Атину да приступи израђивању новог програма. Влада је са краљем потпуно споразумна у свима појединостима војног и поморског програма. Министар пред-

сједник Веницелос остаће док се не проведе потпуна реорганизација грчке војске на челу министарства војног. (Атинска Агенција.)

Делвин противу Арбаније

Атина, 11. августа

Становништво Делвина, поводом вијести да ће бити инкорпорисано Арбанији, образовало је комитет народне одбране, са изјавом да је одлучно да се одупре до крајњих граница. (А. А.)

Неће под Бугаре

Атина, 11. августа

Варош Дедеагач, којој по уговору, предстоји да је заузму Бугари, напустили су грчки и муслимански становници, који прелазе у огромном броју на грчко земљиште. (А. А.)

Нови грчки генерали

Атина, 11. августа

Министарски савјет ријешао је да повиси број дивизијских генерала на пет, а бригадних генерала на тринаест. Унапређење генерала објавиће се у најкраћем времену. (А. А.)

Генерал Канева у Њесара

Ишл, 12. августа

Цар Фрањо Јосиф је примио у аудиенцију генерала Каневу, триполитанског јунака. (Бечки Кор. Биро)

Бугарска и Турска

Цариград, 12. августа

Из бугарског службеног извора демантује се да Бугарска директно преговара са Турском, али се изјављује да постоји нада да ће се питања брзо уредити. (Б. К. Б.)

Софија, 13. августа

Турци непрестано тврде да су почели турско-бугарски преговори о питању Тракије. Званична Бугарска Агенција овлашћена је да изјави да ни Начовић ни Норев нијесу никада били ауторизовани да преговарају о том предмету. (Б. К. Б.)

Говори Краља Петра

Биоград, 13. августа

Приликом свечаног откривања Карађорђевог споменика у прошлу сриједу, Краљ Петар изговорио је овај говор: „Откривајући споменик свога дједа, нека моје прве ријечи кажу: Хвала српској војсци која је добровољним прилозима подигла овај споменик у знак поштовања према Вожду. Ја, у име Карађорђа, дугујем српској војсци много више. Она му је подигла риједак и драгоценији споменик својом крви. Она је пошла тамо куд је он намјеравао да пође, према Косову, имајући бољу организацију и бољу срећу од његове војске. Она је поново освојила старе српске земље и пријестонице својих царева. Његовој души биће врло пријатно да посматра Нову Србију и њезине јунаке. Живјела српска војска!“ Краљ је одговорио овим говором приликом бакљаде: „Ваша манифестација ме је дубоко узбудила и обрадовала, јер сам видео колико су топли ваши осјећаји и ваше симпатије према мојој кући. Радујем се, јер сте показали у свима својим манифестацијама колико цијените нашу драгу војску и са којом срдечношћу је моја пријестоница дочекала моје храбре борце. Да Бог да да љубав народа буде најјача потпора пријестола. Хвала мојим Биограђанима! Живјели!“ (Биоградски Пресбир).

Меморандум

Беч, 13. августа

Изасланство македонско-бугарских организација, које се сада налазе у Бечу, предало је министру иностраних дјела, грофу Берхтолду меморандум који садржи жеље и тужбе македонских Бугара. (Б. К. Б.)

Ратификовање мира

Букурешт, 13. августа

Јутрос су биле измијењене ратификације уговора мира. (Б. К. Б.)

Нови грчки министар

Атина, 14. августа

Као што су сви изгледи, Панас, бивши министар Грчке у Софији, замијениће Курумиласа, министра иностраних дјела. (А. А.)

Демобилизација у Грчкој

Атина, 14. августа

Данашњим даном у Грчкој почела је стварно демобилизација. Општа демобилизација извршиће се у року од мјесец дана. (А. А.)

Одликован Курумилас

Атина, 15. августа

Краљ је одликовао г. Курумиласа за нарочите услуге које је учинио земљи, орденом великог официра Спаситеља. (А. Агенција)

Њемачки аташе у Атини

Атина, 15. августа

Њемачка влада извјестила је грчку владу да је именovala једног вишег поморског официра поморским аташеом у Атини. (А. Агенција)

Бугари настављају звјерства

Атина, 15. августа

Многобројни бјегунци који су стигли јуче из Тракије причају да су Бугари починили безбројна звјерства у Киркилису и другим мјестима Тракије тако, да је немогуће хришћанима живјети у тој земљи. (А. Агенција)

Грчка војска у карантини

Атина, 15. августа

Предузете су изузетне мјере у Солуну и Пиреју приликом распуштања трупа које долазе из заражених земаља. Отпуштени војници мораће најприје издржати петодневну карантину. (А. Агенција)

Пут грчког Краља

Атина, 15. августа

Краљ ће отпutowати у понедељак. Одсуство суверена трајаће мјесец дана. (А. Агенција)

Препорођај Грчке

Атина, 15. августа

На данашњи дан годишњице војног пронунциаента, 1909., новине истичу благотворно дјело револуције које је удаљила од државних послова старе политичке партије и дигла Веницелоса на владу, који је учинио Грчкој неизмјерних услуга. Данас је Грчка моћна морално и материјално и може посматрати будућност са повјерењем. (А. Агенција)

Колера у Хрватској

Загреб, 15. августа

У Бошњацима констатовано до сада петнајест случајева колере од којих су шест смртних. Мјесто је одмах опкољено војском и жандармеријом. (Б. К. Б.)

Пут румунског Краља

Букурешт, 16. августа

Краљ Карол напустио је синоћ Синају и пошао нарочитим возом у луку Зимницеа да прегледа пошљедње трупе које су дошле из Бугарске. Краљ ће исто тако посјетити болнице, гдје су били интернирани колерични војници. (Б. К. Б.)

Напад на енглеског министра

Елгин, 16. августа

Аскита, енглеског министра предсједника, при игрању голфа напале су двије суфражеткиње и збациле му шешир с главе. Суфражеткиње у ухапшене. (Б. К. Б.)

СКЛАДИШТЕ ДРВА ЗА ГРАЂУ

на велико — на мало
НАРЦИСО ДЕТОНИ, ЗЕЛЕНИЦА (Бока Боторска)
ГЕНЕРАЛНО ЗАСТУПСТВО ЗА ЦРНУ ГОРУ НАЈБОЉЕГ
И НАЈЕФТИНИЈЕГ МАТЕРИЈАЛА ЗА ПОКРИВАЊЕ
КРОВОВА — „ZENITH“
Цијеник тачни, прорачун бадава.
п. п. бр. 16, 9,25